

ЛІНГВІСТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ВЖИВАННЯ АНГЛОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ГОВОРІННІ

Р. О. Ніщик

Київський національний лінгвістичний університет

У статті представлені різні класифікації англomовних фразеологічних одиниць (ФО). Перераховуються їх переваги та недоліки для розробки методики навчання майбутніх філологів англomовних ФО. Аналізуються лінгвістичні традиції та підходи до їх дослідження.

Ключові слова: майбутні філологи, ідіоматичність, підходи до вивчення ФО, класифікації ФО.

Р. А. Нищик. Лингвистические предпосылки обучения будущих филологов англоязычным фразеологическим единицам. В статье представлены разные классификации англоязычных фразеологических единиц (ФЕ). Перечисляются их преимущества и недостатки для разработки методики обучения будущих филологов англоязычным ФЕ. Анализируются лингвистические традиции и подходы к их изучению.

Ключевые слова: будущие филологи, идиоматичность, подходы к изучению ФЕ, классификации ФЕ.

R. Nischyk. Linguistic Premises of Teaching English Phraseological Units to Future Philologists. This article contains various classifications of English phraseological units (PU). It designates advantages and disadvantages of their application to develop methodology of teaching future philologists English PU. Linguistic traditions and approaches to studying PU are analysed.

Key words: future philologists, idiomaticity, approaches to studying PU, classifications of phraseological units.

Практика навчання англійської мови (АМ) у вищому навчальному закладі (ВНЗ) свідчить про те, що майбутні філологи рідко використовують фразеологічні одиниці (ФО) в своєму мовленні і, як правило, не можуть їх переказати без словника. Недостатня обізнаність у ФО є безперечним недоліком підготовки майбутніх фахівців, оскільки вивчення ФО допомагає студентам краще зрозуміти культурні особливості виучуваної мови, а також наблизити мовлення майбутніх філологів до мовлення носіїв мови.

Відсутність цілеспрямованого навчання ідіоматичного мовлення негативно впливає на виконання студентами вимог програми, досить часто призводить до комунікативної неадекватності мовлення майбутніх філологів. На сьогоднішній день існують суперечності між заявленими у нормативних документах високими вимогами до рівня володіння студентами іноземною мовою (ІМ) і недостатнім рівнем розвитку ідіоматичності їхнього мовлення. Згідно з вимогами Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти до лексичного діапазону студенти мовних ВНЗ, які досягли рівнів С1 та С2 в монологічному та діалогічному мовленні, повинні вільно використовувати дуже широкий лексичний репертуар, зокрема ідіоматичні вирази та колокалізми; виявляти розуміння конотативних рівнів значення [4]. Натомість майбутні філологи мають труднощі у розумінні та інтерпретації ФО, рідко їх використовують, що робить неможливим повноцінне міжкультурне спілкування. Це пов'язане з тим, що у підручниках і посібниках з практики АМ наявний малий відсоток вправ для навчання ФО, а також їх лінгвометодичного аналізу. Самі ФО здебільшого подаються у вигляді списку сталих словосполучень, які студенти повинні запам'ятати, що за малої кількості вправ або повної

їх відсутності призводить до навчання без контексту і зводить процес запам'ятовування до фактичного “зазубрювання”. Запобігти цьому може застосування автентичних матеріалів, наприклад, автентичних газет і журналів, аудіо- та відеозаписів.

Проблему навчання фразеологізмів досліджували науковці різних країн (Виноградов В. В., Амосова Н. М., Смирницький О. І., O'Dell F., Gibbs R., McCarthy M., Spears R. A., Weinreich U., Wright J.), зокрема навчання фразових дієслів АМ (Бохач Н. О., Подосиннікова Г. І., Прокурова О. В.) та навчання ідіоматичного діалогічного мовлення (Гутнова З. К.). Проблеми культурологічного аспекту фразеологізмів вивчалися як у лінгвістиці (Кунін О. В., Мальцева Д. Г., Райхштейн О. Д та ін.), так і в методиці навчання ІМ (Рубіна С. М., Стоянова Т. Я., Чернова Н. В., Чубіна О. О.). Однак досі не існує єдиного визначення ФО, а з розвитком науки постійно виникають нові погляди на вивчення ФО та їх подачу як навчального матеріалу. Крім того, аби знати, як оптимізувати процес навчання ФО, потрібно з'ясувати їхню лінгвістичну природу, розглянути традиції та підходи до їх вивчення, а також дібрати ефективну класифікацію, що допоможе розподілити ФО на різні типи.

Таким чином, **метою** статті є дослідження лінгвістичних передумов навчання майбутніх філологів англомовних ФО.

Звертаючи увагу на ФО, ми передусім помічаємо, що вони являють собою семантично цілісні утворення, до того ж їхня семантична цільність заснована на ідіоматичності, завдяки чому ФО включається в мовлення саме як одна одиниця [8, 9]. Часто студентам важко відрізнити ФО і звичайне, неідіоматичне сполучення слів. Це відбувається тому, що за своєю будовою ФО справді схожі зі звичайними сполученнями слів у реченні. Наприклад, така ФО (to) take the chair в значенні “головувати”, “відкривати засідання” чітко виділяється як особлива одиниця мови, що має завдяки своїй ідіоматичності велику семантичну цінність, незважаючи на те, що за своєю будовою це утворення не відрізняється від простого сполучення слів (to) take the chair – взяти стілець, значення якого безпосередньо впливає із сукупності значень слів, які в нього входять. [8, с. 206]. Водночас словосполучення можуть бути вільними, в яких окремі одиниці зберігають пряме значення: (to) go home, (to) have a neighbor, і стійкими, розчленування яких порушує зміст одиниці: to bring the house down – “викликати гучні аплодисменти”, (to) play hockey “пропускати уроки”. Деякі словосполучення мають пряме і переносне значення: (to) drop a brick – 1) випустити цеглину, 2) зробити коментар, на який не сподівались; (to) drag one's feet – 1) волочити ноги, 2) запізнюватись. У цих прикладах відображено різний ступінь семантичного злиття складових словосполучення. У вільних словосполученнях їхні складові мають семантичну і структурну незалежність, а у стійких – не мають [6, с. 130]. ФО варто відрізнити від звичайних або традиційних (термін зустрічається у працях О. І. Смирницького) словосполучень, які, хоч і повторюються безкінечну кількість разів у мовленні, проте не є еквівалентами слів. Так, наприклад, такі сполучення, як rough sketch – “чорновий ескіз”, nice distinction – “тонка відмінність”, (to) take an examination – “здавати іспит”, є традиційними в мові, тобто такими, що відтворюються в мовленні велику кількість раз. Проте відносити їх до ФО і, відповідно, вважати їх еквівалентами слова було б неправильно: жодною ідіоматичністю подібні сполучення не володіють, їхнє загальне значення виводиться із суми значень їхніх компонентів. Натомість ідіоматичність є основним моментом, що відрізняє ФО від сполучення слів, які виникають в процесі мовлення [8, с. 208–209]. Отже, ФО, що має будову вільного, власне граматичного сполучення слів у реченні, відрізняється від останнього своєю ідіоматичністю, завдяки чому вона має значну семантичну цільність і включається в мовлення саме як одна одиниця [8, с. 206].

Щоб визначити лінгвістичні передумови навчання ФО, варто здійснити огляд підходів і традицій вивчення англомовних ФО у сучасній науці. Термін “фразеологізм” увів французький мовознавець Ш. Баллі. В. В. Виноградов запропонував термін “фразеологічна одиниця” і розробив ґрунтовну класифікацію ФО. Поряд з цими термінами вживаються ще й “ідіома”,

“стійке словосполучення”, “стійкий зворот”, “стійка фраза”. З існуванням великої кількості назв ФО не існує і єдиного визначення ФО. Західними науковцями широко використовується термін “ідіома”, але він, як правило, застосовується лише для певного типу ФО.

Між тим, у лінгвістиці склалися дві традиції дослідження ідіоматики – європейсько-континентальна (Баллі Ш., Фортунатов Ф. Ф., Шахматов О. О., Виноградов В. В., Кунін О. В., Чернишова І. І., Теля В. М., Добровольський Д. О., Райхштейн О. Д. та ін.) та англо-американська (Світ Г., Фріз Ч., Чейф У., Палмер Ф., Вайнрайх У. та ін.). Роботи представників європейсько-континентальної течії присвячені переважно проблемам ідіоматичних одиниць фразеологічного характеру, відповідно, набув поширення підхід, у межах якого термін “ідіома” використовувався як синонім ФО або застосовувався до одного із розрядів ФО, а саме фразеологічної єдності [10]. В англо-американській традиції термін “ідіома” позначав широке коло одиниць, що мають специфічну для певної мови форму вираження. Отже, як в європейсько-континентальному, так і в американському підході існувала певна невизначеність щодо природи і характеру мовної ідіоматики. Відмічалось, що етимологічна й функціональна різноманітність матеріалу фразеології, його структурна різнохарактерність і неоднорідність у семантичному плані стає на заваді розробці принципів вивчення фразеологічного матеріалу, основну частину якого становлять ідіоматизми – структури, що позбавлені регулярних властивостей певної конкретної мови [9, с. 8; 10].

Як зазначає Н. О. Шевцова, в межах методичних досліджень ФО склалися дві основні течії. Згідно з першою соціокультурний потенціал ФО пов’язують з наявністю реалій та безеквівалентної лексики у складі ФО (Рудакова Л. П., Стоянова Т. Я.). Це пов’язано із застосуванням країнознавчо-орієнтованого опису співвідношення мови і культури, представленим країнознавчим і лінгвокраїнознавчим (Верещагін Є. М., Костомаров В. Г., Томахін Г. Д.) підходами до навчання ІМ, у межах яких культурний потенціал мовних одиниць зводиться до національних факторів матеріальної, соціальної і духовної культури. Ця позиція пояснюється і підкріплюється думкою лінгвістів про те, що національний характер ФО зумовлюється впливом екстралінгвістичних та етнолінгвістичних факторів на утворення, формування і розвиток лексико-граматичної і смислової структури ФО [10].

У рамках другої традиції лінгвістичне вивчення культурно-пізнавальної значущості ФО здійснюється в руслі лінгвокультурологічного підходу (Воробйов В. В., Чубіна О. О., Башуріна М. І. та ін.). Застосування до вивчення культурного аспекту фразеології лінгвокультурологічного підходу у лінгвістиці пов’язано з роботою В. М. Телії, в якій наголошується, що ФО виникають у національних мовах на підставі образного уявлення дійсності, що відображає побутово-емпіричний, історичний або духовний досвід мовного колективу, безумовно пов’язаного з його культурними традиціями, адже суб’єкт номінації та мовленнєвої діяльності – це завжди суб’єкт національної культури [9, с. 214]. У мовних одиницях фразеологічного рівня національно-культурна специфіка втілюється у знакової організації ФО. Способом відображення цієї специфіки фразеологізмів є її внутрішня форма (образна основа), зокрема така, що містить культурно марковані реалії, а способом її позначення є інтерпретація образної основи у знаковому культурно-національному просторі певної мовної спільноти [9, с. 215]. Положення про відображення у внутрішній формі ідіоми інформації, пов’язаної з культурним компонентом значення, в цілому знайшло підтримку серед багатьох лінгвістів (Гак В. Г., Райхштейн О. Д., Чарданцева Т. З., Кононенко І. В., Щирова В. С. та ін.). Відповідно між країнознавчим та лінгвокраїнознавчим підходами, з одного боку, та лінгвокультурологічним підходом, з іншого, суперечностей немає [10].

Ознайомившись з різними підходами і традиціями дослідження ФО, ми сформулювали їх визначення. Отже, у нашому дослідженні під ФО ми розуміємо *сталі словосполучення, які об’єднують у собі лексико-граматичні особливості певної мови, є різними за ступенем стійкості*

та структурною організацією, демонструють елементи культури та світосприйняття окремо взятого народу. Тобто вивчення ФО сприяє не лише збагаченню знань з лексики та граматики виучуваної мови, але й набуттю соціокультурних знань студентами, оскільки ознайомлює майбутніх філологів з культурними особливостями народу, мову якого вивчають, спонукає замислюватися над значенням слів і виразів та порівнювати реалії ІМ з рідною.

Крім того, вивчення ФО допоможе організувати таке засвоєння лексики, яке б сприяло наближенню мовлення майбутніх філологів до автентичного. Тобто при висловлюванні студенти дотримуватимуться як норми мови, так і норми мовлення, що означає правильне використання лексичного матеріалу з урахуванням особливостей мовної свідомості носія мови.

Вивчення ФО передбачає виокремлення їхніх характерних особливостей і подальшого їх групування у певні класи. На сьогоднішній день велика кількість науковців представили свої класифікації ФО (Амосова Н. М., Виноградов В. В., Кунін О. В., Смирницький О. І., Gibbs R.). Однак усі вони ґрунтуються на різних принципах (структура, семантика, контекст тощо) і саме тому наразі не існує єдиної класифікації ФО.

Розглянемо деякі з існуючих на сьогоднішній день класифікації ФО.

Семантична класифікація В. В. Виноградова [3] ґрунтується на рівні семантичної колізії (зв'язності) між компонентами ФО. Він поділяє ФО на такі типи.

1. Фразеологічні зрощення (phraseological fusions, інколи – ідіоми) – семантично неподільні фразеологічні звороти, цілісне значення яких зовсім не співвідноситься з окремими значеннями слів, що входять до їх складу. Наприклад: once in a blue moon = very seldom; (to) cry for the moon = (to) demand unreal; under the rose = quietly.

2. Фразеологічні єдності (phraseological unities). Від фразеологічних зрощень відрізняється інший тип стійких, тісних фразеологічних груп, які також семантично неподільні і також є вираженням єдиного, цілісного значення, але в яких це цілісне значення мотивоване, будучи утворенням, що виникає із злиття значень лексичних компонентів. Цього роду фразеологічні цілі В. В. Виноградов [3, с. 131] називає фразеологічними єдностями (phraseological unities). До фразеологічних єдностей входять слова як з вільним, так і зі зв'язним вживанням. Наприклад: (to) come to one's sense = (to) change one's mind; (to) come home = (to) hit the mark; (to) fall into a rage = (to) get angry. У фразеологічній єдності слова підпорядковуються злитості загального образу або внутрішній злитості загального значення. Підстановка синоніма чи заміна слів, що є семантичною основою фрази, неможлива без повного руйнування образного або експресивного смислу фразеологічної єдності. Значення цілого тут не можна розкласти на окремі лексичні значення компонентів. Воно наче розлито в них – і водночас ніби виростає з їх семантичного злиття.

3. Фразеологічні сполучення (phraseological combinations (collocations)). За характером зв'язності слів і загального значення фразеологічні сполучення нічим не відрізняються від вільних словосполучень. Вони не лише семантично подільні, а й повністю складаються зі слів із вільним значенням. Наприклад: (to) make an attempt = (to) try; (to) make haste = (to) hurry; (to) offer an apology = (to) beg pardon. Для фразеологічного сполучення характерно те, що його лексичні компоненти, хоч і мають високу щільність вживання один з одним, все ж сприймаються як окремі слова, що мають власне особливе значення. Таким чином, у фразеологічному сполученні лексичне значення кожного з компонентів легко визначається. Вони не є вільними та стійкими, проте вони є сполученнями слів, що можуть розкладатись та бути семантично подільними [3, с. 137–138].

4. Фразеологічні вирази (phraseological expressions), як і фразеологічні зрощення, є семантично неподільними цілісностями, проте цілісна семантика вмотивована окремими значеннями слів, що складають ці вирази. Наприклад: East or West, home is best; Marriages are made in heaven; Still waters run deep.

Очевидно, що ця класифікація не бере до уваги структурні характеристики ФО. З іншого боку, межа, яка відділяє єдності і зрощення, є дещо розмитою і навіть суб'єктивною. Одна і та сама ФО може здаватись вмотивованою для однієї людини і, таким чином, називатись єдністю, і невмотивованою для іншої і, відповідно, бути зрощенням.

Розділення ФО на певні типи за ознакою ступеня вмотивованості також не може бути визнано перспективною основою їх класифікації. Відсутність чітких об'єктивних критеріїв для мотивації, необов'язковість прямого зв'язку між вмотивованістю одиниці та виводом її значення із значень компонентів – головні обставини, через які опорні пункти подібної класифікації залишаються досить нестійкими [2, с. 182].

Інший – *структурний* – принцип класифікації ФО ґрунтується на їхній здатності виконувати ті самі синтаксичні функції, що і слово. В традиційному структурному [5, с. 27] підході розрізняють такі групи ФО:

- 1) дієслівні (verbal: (to) run for one's life; (to) talk through one's hat);
- 2) іменникові (substantive: dog's life; tall order; calf love);
- 3) прикметникові (adjectival: high and low; by hook or by crook; in cold blood);
- 4) прислівникові (adverbial: high and mighty; spick and span);
- 5) вигуківі (interjectional: my god!; Good heavens!).

Ця класифікація є граматичним підґрунтям для тих класифікацій ФО, що прагнуть поєднати елементи структурної та семантичної класифікацій. Приклад такої класифікації запропонував О. І. Смирницький. ФО в цій класифікації групуються відповідно до кількості і семантичних значень їхніх складових. Відповідно всі ФО поділяються на дві великі групи: одновершинні (де головним є один компонент) та дво- або багатовершинні (з двома або більше значущими компонентами) [8]. В межах кожної групи виділяють підгрупи. Так, до одновершинних ФО належать такі типи ФО:

– дієслівно-адвербіальні одновершинні ФО зі збігом семантичного і граматичного центрів у першому компоненті, які виступають як еквіваленти дієслів. Наприклад: (to) give up, (to) make out;

– одновершинні ФО типу (to) be tired із семантичним центром у другому компоненті і граматичним центром в першому компоненті словосполучення, що виступає також як дієслово;

– прийменниково-іменні одновершинні ФО із семантичним центром в іменному компоненті словосполучення і з відсутністю граматичного центру взагалі, які виступають або як еквіваленти прислівників (by heart, in time), або як еквіваленти сполучуваних слів (in order that, by means of) [8, с. 217].

Двовершинні і багатовершинні ФО О. І. Смирницький поділив на такі типи:

– атрибутивно-іменні двовершинні ФО, які виступають як еквіваленти іменників і які в свою чергу поділяються на два підтипи: а) підтип ад'єктивно-субстантивний – black art, first night; б) підтип субстантивно-субстантивний – son-in-law, man-of-war;

– дієслівно-субстантивні двовершинні ФО, які виступають як еквіваленти дієслів – (to) take the floor, (to) go to bed;

– фразеологічні повтори, які виступають як еквіваленти прислівників (now or never, with might and main);

– адвербіальні багатовершинні ФО (every other day) [8, с. 223].

Однак, якщо послідовно дотримуватись цього принципу відбору ФО, то до однієї групи можуть потрапити одиниці, дуже несхожі за структурою. Наприклад, до типу двовершинних ФО підтипу субстантивно-субстантивних будуть віднесені не лише такі одиниці, як bank holiday, а й такі, як bone of contention, dog in the manger, bag and baggage; до дієслівно-субстантивного типу, окрім таких ФО, як (to) pass the Rubicon, можуть увійти одиниці floating capital, sleeping

partner. Таким чином, в одних випадках необхідно буде уточнювати синтаксичну організацію вказаного складу компонентів, а в інших – їхньої конкретної словоформи. Так чи інакше, єдність принципу лексико-граматичного визначення компонентів неухильно порушуватиметься [2, с. 182].

За словами Н. М. Амосової, розподіляти ФО на “одновершинні” та “двовершинні” (або “багатовершинні”) і, відповідно, базувати її на лексико-морфологічних властивостях компонентів, є недоцільним, тому що такий граматичний підхід не здатен продемонструвати ті фундаментальні якості одиниць постійного контексту, що роблять його елементами фразеологічного фонду мови і можуть бути представлені неоднаково в різних одиницях [2, с. 182].

Підхід Н. М. Амосової до вивчення ФО є *контекстологічним* [2, с. 34, 58]. Вона визначала ФО як одиниці сталого контексту. Сталий (фіксований) контекст визначається як контекст, що характеризується особливою і незмінюваною узгодженістю певних лексичних компонентів і особливим семантичним відношенням між ними. Контекстуальною зв'язністю слова називають семантичну обумовленість слова в перемінному контексті, що поділяється на а) лексичний та б) синтаксичний, а фразеологічною зв'язністю – його семантичну обумовленість в постійному, стабільному контексті [2, с. 34].

Одиниці сталого контексту поділяються на фраземи та ідіоми. Фразема – це одиниця сталого контексту, в якій значення слова, що реалізується семантично, є фразеологічно зв'язним [2, с. 59]. У фраземі відбувається зближення між складною і водночас подільною семантемою словосполучення і простою семантемою окремого слова, перетворення словосполучення з одиниці мовлення на одиницю мови [2, с. 59]. Фраземи є також двоякими: один компонент має фразеологічно зв'язний елемент, а інший виступає визначальним контекстом (small talk, small hours, small change). Варто зауважити, що одинична сполучуваність у багатьох фраземах є вкрай нестійкою і вони легко переходять у вільні сполучення слів. Н. М. Амосова визнавала, що фраземи складають наймінливішу частину фразеологічного фонду і що розширення сполучуваності порушує стабільність їхнього контексту і тим самим виводить їх за межі фразеології [2, с. 139].

В ідіомах нове значення виводиться зі всієї одиниці, хоча кожен елемент може мати своє окреме значення, в деяких випадках – послаблене, а інколи і взагалі втрачене (in the nick of time – “саме в цей момент”). Ідіоми можуть бути вмотивовані і невмотивовані. Вмотивовані ідіоми є омонімічними вільній фразі, але ця фраза використовується в переносному значенні: (to) take the bull by the horns – “зіткнутись з небезпекою без страху”. Фраза in the nick of time є невмотивованою, оскільки слово nick є застарілим.

Загалом у своїй класифікації Н. М. Амосова врахувала стійкість і семантику (ідіоматичність) для виділення типів ФО, і цим її класифікація схожа на класифікацію В. В. Виноградова. Проте ані принцип стійкості, ані семантики не є надійною основою для виділення вільних словосполучень з вузькою сполучуваністю, стилістичних утворень з метафоричним значенням і власне самих ФО. Принципи постійного контексту чітко окреслені, однак допускають зміни в компонентах ФО, а разом зі змінами вносять сумніви стосовно статусу тих чи інших словосполучень. Крім того, обмеження фразеології тільки одиницями сталого контексту значно звужить рамки фразеології.

Н. М. Амосова вважала, що врахування інших принципів розподілу ФО на типи, як от граматична структура чи граматична функція, веде до того, що класифікація ФО буде занадто громіздкою. Однак, якщо використовувати ФО як робочий матеріал на заняттях з ІМ, то розподіл ФО лише на два типи (фраземи та ідіоми) може не дати майбутнім філологам повної картини існування та вживання ФО у тій чи іншій мові. Тому, ознайомившись із різними

типами існуючих класифікацій ФО, ми зупинили свій вибір на класифікації, запропонованій американським дослідником Р. Гіббсом [11]. Його класифікація, на наш погляд, *вдало поєднує в собі елементи структурної та семантичної класифікацій*. Перевагою класифікації Р. Гіббса над семантичною класифікацією В. В. Виноградова є те, що класифікацію Р. Гіббса важко назвати суб'єктивною завдяки відсутності потреби відносити ФО до певного типу за ступенем вмотивованості компонентів самої ФО. Певна структурна досконалість класифікації Р. Гіббса запобігає потребі уточнювати синтаксичну організацію вказаного складу компонентів ФО, а інколи й їхньої конкретної словоформи, що необхідно робити, користуючись класифікацією О. І. Смирницького. На відміну від контекстуальної класифікації Н. М. Амосової представлена нижче класифікація не обмежується одиницями сталого контексту, вона є досить детальною, охоплює навіть прислів'я та приказки, що не входять до класифікації Н. М. Амосової. Крім того, класифікація Р. Гіббса, спираючись на семантику та закладену у ФО метафору, чітко розмежує різні типи ФО, що значно полегшує роботу з віднесенням ФО до певного типу і сприятиме ефективнішому вивченню англомовних ФО майбутніми філологами.

Отже, в класифікації Р. Гіббса ФО поділяються на такі типи:

- 1) sayings – прислів'я (let the cat out of the bag);
- 2) proverbs – приказки (a stitch in time saves nine);
- 3) phrasal verbs – фразові дієслова ((to) take off, (to) look up);
- 4) idioms – ідіоми ((to) kick the bucket, (to) crack the whip);
- 5) binomials – біномінали/двочленні вирази (spick and span, hammer and tongs);
- 6) frozen similes – усталені порівняння (as white as snow, as cool as a cucumber);
- 7) phrasal compounds – фразові складні слова (red-herring, deadline);
- 8) incorporating verb idioms – інкорпоровальні дієслівні ідіоми ((to) babysit, (to) sightsee);
- 9) formulaic expressions – усталені (шаблонні) вирази (at first sight, how do you do?)

[11, с. 269–270].

Однак, враховуючи велику кількість типів ФО в цій класифікації, ми вважаємо, що варто об'єднати прислів'я (див. тип 1) та приказки (див. тип 2) в один тип ФО і цим зробити класифікацію більш лаконічною.

В цілому питання віднесення прислів'їв та приказок до ФО є дещо контраверсійним, оскільки деякі вчені взагалі не вважають коректним відносити прислів'я та приказки до фразеології. Так, Н. М. Амосова визнавала, що прислів'я та приказки предикативної структури схожі з ФО багатьма рисами. По-перше, їхній лексичний склад є сталим; по-друге, їхній зміст традиційний і здебільшого має фігуральний характер; по-третє, багато з них демотивовані або мають неясне мотивування, саме в силу умовності їхнього змісту; по-четверте, лексичне значення їхніх компонентів, безумовно, послаблене; по-п'яте, вони не утворюються в процесі мовлення, а відтворюються в готовому вигляді. [2, с. 143]. Проте Н. М. Амосова наполягала на тому, що насамперед варто з'ясувати, чи може речення (яким і є прислів'я та приказки) бути носієм лексичного значення як одиниці розумового змісту мовного знаку, характерного саме для слова або ФО. Ідіома має цілісне значення – лексичне значення особливого роду. Для того щоб вважати прислів'я ідіомою, потрібно довести, що прислів'я має цілісне лексичне значення і виступає в мовленні як одиниця номінації. Однак ані за змістом, ані за функціями прислів'я та приказки не відповідають ознакам ФО. [2, с. 144]. Вони є автономними, самовичерпними і за структурою, і за змістом реченнями. Їхня мовленнєва функція як одиниць комунікації, що виражають повчання або оцінку факту, не витісняє, а прямо відповідає їхньому предметно-логічному змісту. Цей зміст являє собою не цілісне лексичне значення, а традиційне реальне образне або додаткове значення – висновок, узагальнення або констатацію, що виражаються у формі повідомлення (прислів'я: there is no smoke without fire, birds of feather flock together,

a stitch in time saves nine; приказки: the cat jumps – “справа стає серйозною”; heads I win, tails you lose – “за будь-яких обставин я у вигаши”; if you don't like it, you can lump it – “якщо тобі це не подобається, змиришся із цим”) [2, с. 144].

На протигагу ідеї Н. М. Амосової про виключення прислів'їв та приказок з класу ФО, більшість учених (Виноградов В. В., Кунін О. В., Смирницький І. О., Gibbs R.) наголошували на необхідності відносити прислів'я та приказки до ФО, вказуючи на те, що вони належать до комунікативних ФО, які є реченнями, до того ж не частковопредикативними, а ціліснопредикативними. Крім того, такі вчені, як О. В. Кунін та Р. Гіббс, розділили їх на два окремі типи.

Ми підтримуємо думку вчених про віднесення прислів'їв та приказок до ФО, але вважаємо, що варто їх об'єднати в один тип, ґрунтуючись на тому факті, що прислів'я та приказки мають ідіоматичне підґрунтя і схожу внутрішньо-стильову основу. Як прислів'я, так і приказки належать до усної народної творчості і мають схожі ситуації вживання. Більшість прислів'їв (як от: Let sleeping dogs lie (Не буди лихо, поки спить тихо), Every cloud has a silver lining (Немає лиха без добра), A rolling stone gathers no moss (Кому на місці не сидиться, той добра не наживе)) є дуже метафоричними. Прості предмети, такі як каміння, собаки, розлите молоко використовуються для виникнення в уяві яскравішого образу. Прислів'я та приказки використовують пам'ятний образ першоджерела (каміння, що котиться, собаки, які сплять), але вони не називають відкрито позначувані речі, на які посилаються, так, як це роблять лінгвістичні метафори. Проте завдяки контексту першоджерело і позначувана річ інколи стають чітко зрозумілими. [11, с. 310]. Таким чином, ми приєднуємося до думки тих учених, що відносять прислів'я та приказки до складу ФО, але не вважаємо доцільним розділяти їх на різні типи.

Підсумовуючи все вищезазначене, ще раз наголосимо на важливості навчання ФО, оскільки вони складають значну частину лексичного матеріалу будь-якої мови, і недостатні знання та навички вживання ФО стають на заваді розвитку іншомовних мовленнєвих умінь майбутніх філологів. Ми дійшли висновку, що розглянуті в цій статті лінгвістичні особливості ФО зумовили різні підходи, традиції, наукові течії в їх вивченні та різні класифікації ФО, що і стало причиною відсутності єдиного визначення ФО, а також зробило складним вибір єдиної класифікації ФО з числа існуючих для навчання майбутніх філологів англомовних ФО. Перспективу для розвитку вирішення цього питання ми вбачаємо у відборі ФО для розробки методики навчання майбутніх філологів вживання англомовних ФО у говорінні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології / Алефіренко М. Ф. – Х. : Вид-во при ХДУ видавничого об'єднання “Вища школа”, 1998. – 136 с.
2. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии / Амосова Н. Н. – Л. : Изд-во Ленинградского университета, 1963. – 208 с.
3. Виноградов В. В. Лексикология и лексикография / Виноградов Виктор Владимирович. – М. : Наука, 1977. – 310 с.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / [наук. редактор укр. видання С. Ю. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
5. Методичні рекомендації для самостійної роботи з курсу лексикології англійської мови для студентів III курсу / Укл. Л. Ф. Бойцан – К. : Вид. центр КДЛУ, 2000. – 40 с.
6. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови / Мостовий Микола Іванович. – Х. : Основа, 1993. – 255 с.
7. Прокуророва О. В. Обучение английским фразеологизмам студентов II – III курсов языковых факультетов на материале домашнего чтения : дис ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Прокуророва Оксана Владимировна. – Владимир: 2006. – 194 с.

8. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка / Смирницкий А. И. – М. : Изд-во лит. на иностр. яз. – 1956. – 259 с.
9. Телля В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / Телля В. Н. — М. : Школа “Языки русской культуры”, 1996. — 288 с.
10. Шевцова Н. О. Фразеологізм як навчальна одиниця формування німецькомовної соціокультурної компетенції у студентів мовних спеціальностей / Шевцова Н. О. // Вісник КНЛУ. Серія : Педагогіка та психологія. К. : 2008. – Випуск 14. – С. 174 – 180.
11. Gibbs R. The poetic of mind / Gibbs R. – Cambridge : Cambridge University Press, 1994. – 527 p.